

PROF. DR. SC. MIROSLAV TUĐMAN (1946. – 2021.)

Osnovni podatci

Miroslav Tuđman diplomirao je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1970. (studiji filozofije i sociologije); magistrirao je (1975.) i doktorirao (1985.) iz područja informacijskih znanosti.

Radio je u Referalnom centru Sveučilišta u Zagrebu (1972. – 1977.), Zavodu za kulturu Hrvatske (1977. – 1988.).

Magistrirao je 1975. godine na Sveučilišnom poslijediplomskom studiju bibliotekarstva, informacijskih i dokumentacijskih znanosti u Zagrebu radom „Spoznajno-logički elementi činjenice i obavijesti”. Doktorirao je 1985. godine na Sveučilištu u Zagrebu disertacijom „Paradigma informacijske znanosti”.

Od 1988. šef je Katedre za dokumentalistiku na Odsjeku informacijskih znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a od 2004. šef Katedre za organizaciju znanja. Izabran je 1988. za docenta, 1991. za izvanrednoga profesora, 1998. za redovitoga profesora, a 2005. u trajno zvanje za znanstveno područje informacijskih znanosti.

Bio je prodekan za znanost Filozofskog fakulteta (1990. – 1991.).

Predavao je na poslijediplomskim studijima Fakulteta organizacije i informatike u Varaždinu, Sveučilišnom studijskom centru za forenzičke znanosti u Splitu, a na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru držao je nastavu iz kolegija Teorije sukoba i informacijsko ratovanje, Javna diplomacija i nacionalna sigurnost, Teorija informacijske znanosti, Organizacija znanja.

Bio je voditelj triju međunarodnih projekata u okviru djelatnosti Zavoda za kulturu Hrvatske i UNESCO-a, koji su se bavili problemom tezaurusa kulturnog razvitka, u razdoblju 1981. – 1986. Istodobno je u Zavodu za kulturu Hrvatske 1979. – 1982. vodio dva domaća projekta koji su se bavili problemom kulturne informacije. Godine 1988. – 1990. bio je koordinator potprojekta „Struktura znanja u društvenim i humanističkim znanostima” u okviru projekta „Istraživanja u informacijskim znanostima”.

Od 1982. godine sudjeluje u međunarodnim projektima, i to 1982. – 1983. u UNESCO-ovu projektu „A Repertory of Statistics of Socio-Cultural

Activities”, a 1988. – 1989. u projektu „Kulturne pretpostavke tehnološkog razvoja Japana”.

Godine 1983. – 1984. sudjeluje u domaćim projektima koji se bave dugoročnim aspektima razvoja Hrvatske, prostorom i čovjekovom okolinom s aspekta uspostavljanja informacijsko-dokumentacijskog sustava za potrebe prostornog planiranja.

U razdoblju 1996. – 2001. vodi projekt „Modeli znanja i obrada prirodnog jezika” na Odsjeku za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a 2002. – 2005. voditelj je projekta „Tipologija znanja i metode obrade obavijesti”.

Objavio je velik broj knjiga te znanstvenih radova u međunarodnim i domaćim časopisima s temama u rasponu od uporabe računala u planiranju kulturnog razvitka, preko bibliometrijskih analiza, analiza citata, diseminacije znanja, industrije znanja, do umreženog znanja, dezinformacija i izvjesnica.

Održao je nekoliko desetaka tribina u razdoblju 2000. – 2004. te bio promotorom niza znanstvenih i stručnih knjiga iz područja informacijske znanosti, nacionalne sigurnosti i suvremene povijesti.

Od 1995. bio je član Matičnog povjerenstva za informacijske znanosti.

Bio je glavni urednik međunarodnog časopisa *National Security and the Future* što ga izdaje St. George Association od 2000. godine.

Sudionik je Domovinskoga rata od 1991. Promaknut je u čin brigadira 1992., a 1995. u čin general-bojnika. Voditelj je Centra za strategijska istraživanja 1992. – 1993.

Bio je zamjenik predstojnika Ureda za nacionalnu sigurnost te utemeljitelj i u dva navrata ravnatelj Hrvatske izvještajne službe (HIS) (1993. – 1998. i 1999. – 2000.). Za sudjelovanje u Domovinskome ratu i stvaranju hrvatske države dobio je devet odličja.

Prof. dr. sc. Miroslav Tuđman dobio je 2009. godine Godišnju nagradu Filozofskog fakulteta za rezultate postignute u teorijskom i praktičnom radu u razvoju i afirmaciji informacijskih znanosti, autorsku knjigu *Informacijsko ratište i informacijska znanost* i urednički rad na knjizi *Aleksandru Stipčeviću s poštovanjem*. Za knjigu *Vrijeme krivokletnika* dobio je književno-publicističku nagradu „Bili smo prvi kad je trebalo” za najbolju knjigu iz hrvatskoga Domovinskog rata UBIUDR-a Podravke za 2006. godinu.

Njegov stručni rad iznimno je važan, jer on u njemu sudjeluje i usmjerava zbivanja u informacijskim znanostima i disciplinama koje su im bliske (arheologija, povijest umjetnosti, kultura te izvještajna djelatnost i nacionalna sigurnost) prema primjeni i razumijevanju informacija, dezinformacija, izvjesnica i informacijskih tehnologija u tim djelatnostima. Svojim stručnim radom pridonosio je

boljem razumijevanju uloge informacijskih znanosti u razvitku kulturnih djelatnosti. Dao je velik doprinos popularizaciji svih oblika informacijskih znanosti.

Odsjek za informacijske znanosti i Miroslav Tuđman

Miroslav Tuđman idejni je začetnik, utemeljitelj i prvi voditelj Zavoda za informacijske studije u okviru Odsjeka za informacijske znanosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1989. – 1990.). Bio je prodekan Filozofskog fakulteta (1990. – 1991.).

Od osnutka Zavod je okrenut poticanju i povećanju vidljivosti znanstvenih rezultata i istraživačkih dostignuća članova Odsjeka te pružanju potpore nastavi koja se izvodi na Odsjeku. Svoje poslanje Zavod ostvaruje ponajprije putem izdavačke djelatnosti. Nizom od 22 objavljene knjige (razdoblje od 1990. do 2013.) Zavod prati intenzivan razvoj u području informacijskih i komunikacijskih znanosti, obrađujući širok raspon tema koje tradicionalno pripadaju ne samo informacijskim studijama u užem smislu već zahvaća i novije, interdisciplinarne i multidisciplinarne sadržaje koji odražavaju nagle promjene uzrokovane informacijsko-komunikacijskom tehnologijom, upravo kako je to prof. Tuđman 1989. i zamislio. Temeljna funkcija Zavoda i danas je: stvarati, prenositi i omogućiti primjenu znanja iz područja informacijskih i komunikacijskih znanosti.

Uz redovita izdanja u nizu Radovi Zavoda, 2008. izlazi prvo izdanje u biblioteci Spomenice, dio koje će biti i zbornik *in memoriam* prof. Tuđmanu koji će biti objavljen sljedeće godine.

Na Katedri za dokumentalistiku na Odsjeku za informacijske znanosti od 1988. predavao je predmete Teorija informacijske znanosti, Organizacija znanja, Uvod u društveno-humanističku informatiku te 2000. uvodi i nove izborne kolegije Uvod u izvještajne sustave i službe, Poslovne izvjesnice, Epistemologija informacijskih znanosti i Bibliometrija koje predaje do umirovljenja 2016. godine.

Godine 1980. – 1987. na poslijediplomskom studiju Centra za studij bibliotekarstva, dokumentacije i informacijske znanosti (CSBDIZ) nositelj je predmeta Istraživačke metode u bibliotekarstvu i Kulturne informacije. Na poslijediplomskom studiju informacijskih znanosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu Organizacija znanja i teorija kulturne baštine bio je voditelj smjera Informacijske znanosti 1994. – 1997. Na aktualnom poslijediplomskom studiju informacijskih znanosti predavao je predmete Epistemologija informacijske znanosti i Istraživačke metode u informacijskim znanostima.

1995. – 2004. nositelj je predmeta Poslovna dokumentalistika na studiju Poslovne informatike Sveučilišta u Zagrebu.

1994. – 2000. nositelj je predmeta Osnove nacionalne sigurnosti na Diplomatskoj akademiji Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske.

1995. – 2000. koautor je i/ili predavač na kolegijima Informatika, Geopolitika i geostrategija, Domovinski rat na Hrvatskom vojnom učilištu, MORH.

Prof. dr. sc. Miroslav Tuđman utemeljitelj je Obavještajne akademije UNS-a i prvi predsjednik Vijeća akademije (izabran 1998.). Autor je programa i predavač kolegija Nacionalna sigurnost i obavještajne službe, Obavještajna zajednica RH (1998. – 2000.).

Objavio je knjigu *Uvod u informacijsku znanost* (1992.) koja je deset godina bila obvezni udžbenik za predmete Uvod u društveno-humanističku informatiku, Teorija informacijske znanosti, Organizacija znanja i Jezične baze podataka. Njegova druga knjiga, *Teorija informacijske znanosti*, doživjela je tri izdanja i još uvijek je dio obvezne literature na kolegiju preddiplomskog studija Teorija informacijske znanosti.

Znanstvena djelatnost Miroslava Tuđmana i Katedra za organizaciju znanja

Prof. dr. sc. Miroslav Tuđman prvi je predstojnik Katedre za organizaciju znanja na Odsjeku za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Katedra je nastala (2004.) nakon revalorizacije studijskih programa, kada su se Katedra za arhivistiku i Katedra za dokumentalistiku spojile u Katedru za arhivistiku i dokumentalistiku.

Afirmirao je dokumentalistiku kao dio informacijskih znanosti, u teoriji i u nastavi proširio je područje informacijske znanosti na izvještajnu djelatnost i poslovne izvjesnice, te povezao informacijsku znanost s područjem nacionalne sigurnosti i društvenog razvoja.

U knjizi *Struktura kulturne informacije* (1983.) otvorio je teorijski problem kulturne obavijesti koji je do tada bio gotovo nepoznat informacijskoj znanosti. Informacijska se znanost do tada bavila uglavnom znanstvenim informacijama, stoga on pledira za unos kulturnih informacija, te sintetizira razne informacijske zadaće i donosi komparativnu analizu znanstvene i kulturne obavijesti. Time se kulturna informacija uvodi u sustav informacijskog mišljenja, a društvena morfologija obavijesti i konsolidacija kulturne obavijesti postaju nezaobilazni činitelji promišljanja informacijske znanosti.

Još u knjizi *Obavijest i znanje* (1990.), tumačeći ulogu dokumentalistike, ističe da znanje kao proizvod strukturiranih obavijesti određuje značenje obavijesti u društvu, diktira posebnu epistemologiju u transferu znanja i unosi dokumentalistiku kao posebnu disciplinu u red dotadašnjih disciplina informacijske znanosti.

U knjizi *Teorija informacijske znanosti* sintetizira znanstvena polazišta i određišta informacijske znanosti, prikazuje društvene aspekte informacijske pa-

radigme i metodologijsku problematiku informacijske znanosti. To su problemi utemeljenja informacijske znanosti. Informacijska znanost konstituirala se tek 1960-ih godina, pa je prevladavalo mišljenje da je ona negdje između tehnologije i umijeća obradbe informacija/dokumenata. Tuđman u knjizi strukturira teorijske probleme informacijske znanosti, prikazuje razvoj i strukturu njezine paradigme i precizira temeljni kategorijalni aparat za izučavanje obavijesti, njezine strukture, oblika i tipova informacija u komunikacijskim procesima. Ova je knjiga kapitalno djelo za pristup informacijskoj znanosti kao znanstvenoj disciplini.

U knjizi *Prikazalište znanja* (2003.) zagovara tezu da treba redefinirati područje informacijske znanosti, jer se informacijska znanost mora baviti ne samo obavijestima već i pogrešnim obavijestima i protuobavijestima. Te nove obavijesti od tada postaju legitiman predmet bavljenja informacijske znanosti. U knjizi je uveo i novu vrstu obavijesti kao predmeta bavljenja informacijske znanosti – izvjesnice – informacije namijenjene za odlučivanje i djelovanje, ovisne o vremenu. Dao je teorijske odrednice izvjesnica kao forme znanja za djelovanje. Određivanje epistemoloških odrednica izvjesnica pretpostavka je širenja područja informacijske znanosti i na organizaciju znanja koje je potrebno za odlučivanje i razvoj.

Jedna od tema kojima se intenzivno bavio od 2003. jest umreženo znanje. Motiv njegova istraživanja bio je: kako organizirati pamćenje, tj. dokaze o društvenim i povijesnim događajima. Dostupnost i raspoloživost dokaza presudne su za organizaciju znanja o događajima; korpusi znanja koji raspolažu različitim dokazima imaju različite spoznaje o istim događajima. Retrospektivne su forme pamćenja one koje su okrenute zaštititi postojeće tradicije i čuvanju dokumenata iz prošlosti i o prošlosti. Prospektivne forme pamćenja sadašnjost i prošlost projiciraju u budućnost. Tuđman je zagovarao ustroj i organizaciju nove forme znanja – umreženog znanja koje se stalno i samo zanavlja, jer je kolektivno pamćenje dinamičan i kreativan proces. A forma umreženog znanja i prospektivnog pamćenja najbolje može zaštititi i promicati nacionalne i kulturne vrijednosti. Svima nama ostavio je u naslijeđe vrlo važnu stvar: odgovornost informacijske djelatnosti za oblikovanje kolektivnog pamćenja.